

Waarnemingen bij een Waterspreeuw in het broedgebied

Stefan Pollin

De algemene milieuvervuiling dringt het leefgebied van de Waterspreeuw sterk terug. Daarom is het des te frappanter, dat juist midden in het Roergebied een kleine beek, dicht bij de stad Essen, een ideaal biotoop van deze vogelsoort blijkt te zijn. Als standvogel verlaat de Waterspreeuw alleen op zeer strenge, koude, winterse dagen zijn woongebied. Gedurende deze periode zoeken zij vaak watermolens of watervalletjes op, die dan nog een open jachtgebied kunnen bieden. Op de winterverblijfplaats kan men met een beetje geluk de zang van het mannetje horen, die gewoonlijk door het ruisen van het water overstemd wordt. Mijn eerste waarnemingen van de balts kon ik soms al in februari noteren, veel vaker echter in maart/april. De overigens zeer individueel levende Waterspreeuwen ontmoeten elkaar echter gedurende die periode in het broedterrein. Dan zingt ook het wijfje. De zang lijkt wel op dat van de Bosrietzanger.

De nestplaats wordt door het mannetje uitgezocht. Door middel van snorrende, opgewonden vluchten naar de uitgekozen plek en draaiende bewegingen met zangstrophen lokt het mannetje net zo lang, totdat het wijfje bereid is, de voorgestelde broedplaats te bezichtigen. Daarna wordt er met de bouw van het nest begonnen.

Het wijfje verzamelt op een strook gras midden in het water allerlei nestmateriaal

in de snavel, welke vóór het wegvliegen naar het nest in het water gedompeld worden.

Het overigens grote, op een bakoven gelijkende, nest dat uitsluitend door het wijfje wordt gebouwd, was na 15 dagen geheel klaar en hing onder een uitgespoelde oeverkant waar de wortels van de bomen vrijgekomen waren. In de nabijheid ruiste een kleine waterval. De nestplaats was zodanig uitgekozen, dat elk verraderlijk spoor, zoals uitwerpselen van de nestjongen, direct door het stromende water weggespoeld werden. Het wijfje bebroedde alleen de eieren. Pas na het uitkomen van de jongen nam het mannetje deel aan de verzorging van het broedsel.

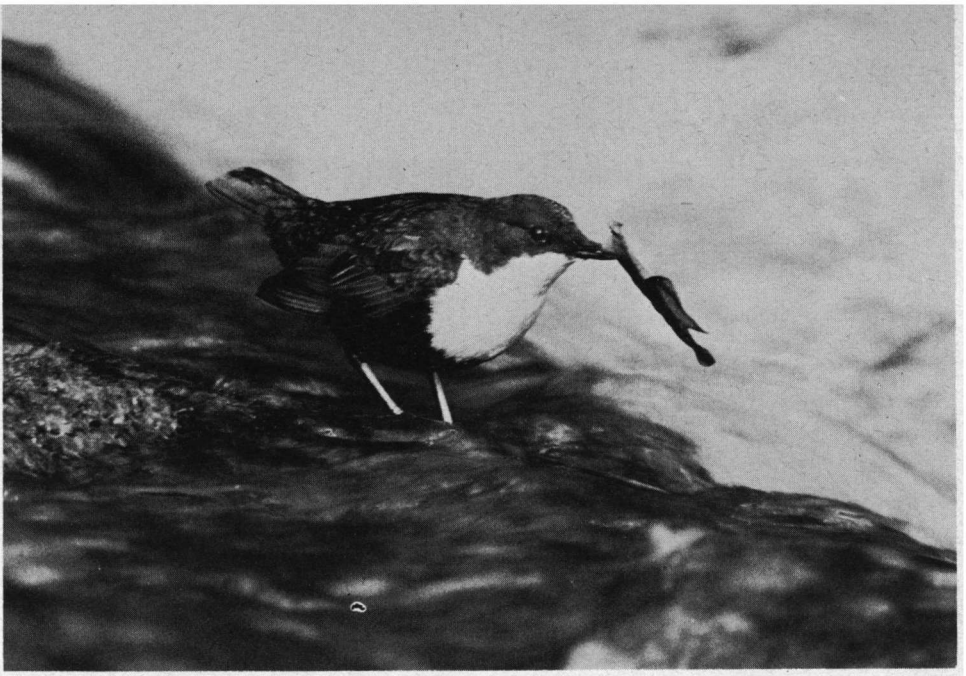
Het probleem van de nesthygiëne hebben de Waterspreeuwen voortreffelijk opgelost: terwijl het wijfje de uitgekomen jongen koesterde, verscheen het mannetje onder het nest. De waterstand was gezakt en hierdoor was de plaats onder het nest drooggekomen. Net zoals een jong, bedelde het mannetje met neerhangende, trillende vleugels, het zicht schuin op het nest gericht. Op zijn luide snorren wierp het wijfje een verwelkt blad dat met uitwerpselen vervuult was uit het nest. Het mannetje nam het beukenblad met de snavel van de grond op en liet het in de beek wegstromen.

Het voeren van de jongen ging snel achter elkaar; ondanks dát was er steeds het luide

Waterspreeuw in zijn element.

Foto: Stefan Pollin GDT.

Waterspreeuw met loofblad in de snavel.

Foto: Stefan Pollin GDT.

bedelen van de jongen te horen. Bij het voedselzoeken stond de oude vogel vooral graag wijdbenig op een glibberige steen, de snavel tegen de stroom in gericht, waarbij hij vaak helemaal door het water werd overspoeld. Zijn sterke ruwachtige tenen gaven daarbij de nodige steun. Toch stortte hij zich vaak in een draaikolk en liep hij op de bodem van de beek. Daarbij spreidde hij zijn vleugels uit en richtte zich zodanig tegen de stroom, dat de druk van het water hem onder water kon houden.

Hoe erg de Waterspreeuwen individualisten zijn, bleek bijvoorbeeld uit, dat het wijfje steeds stroomopwaarts en het mannetje steeds stroomafwaarts op voedseltocht ging. Tijdens de gezamenlijke voederingsperiode hielden de beide volwassen vogels zich slechts één maal samen in de nabijheid van het nest op.

● Stefan Pollin, Gerichtsstrasse 16, 4300-Essen-11, Duitsland.

Dit verhaal over de Waterspreeuw geeft aanleiding tot publikatie van in Nederland gefotografeerde Waterspreeuwen. Op 23 maart 1975 fotografeerde Cor Smit er één aan de Mosbeek bij Mander in Twente. Ook in het Kuinderbos in de Noordoostpolder werd op 21 februari 1975 een Waterspreeuw gekiekt door H. J. van Vilsteren. De Waterspreeuw in de AW-duinen werd door K. Bijlevelt ontdekt en van 7 november tot en met 3 december 1976 door vele vogelliefhebbers gezien. Kort nadat de ene vogel werd gezien zouden betrouwbare berichten spreken van zelfs een waarneming van twee exemplaren op deze plek! Op 5 februari 1977 zag W. F. Schalkwijk er nog een in de A.W.-duinen bij Zandvoort. Omstreeks begin januari 1977

Bij gevaar waarschuwen de beide volwassen vogels zich door 'blinken'. Daarbij licht het knipvlies van de ogen door een snel op- en neerbewegen hel op. Dit uitdrukingsvermogen is het beste waarschuwings-sigitaal, omdat de waarschuwingsroep door het ruisen van het water overstemd wordt. Afgezien van zijn natuurlijke vijanden, bedreigt de mens de stand van de Waterspreeuw het meest. Omdat biotoopveranderingen en biotoopvervalsingen, bijvoorbeeld het kanaliseren, evenals verontreiniging van het water door giftige afwasmiddelen, het leefgebied van de Waterspreeuw uitgebreid verstoren.

Het is te wensen, dat ondanks alle gevaren, die deze zeldzame vogel in het tegenwoordige landschap bedreigen, deze nuttige vogel met zijn levendige karakter nog heel lang behouden mag blijven.

ontdekte R. Kreetz een exemplaar in park 'Angerenstein', Arnhem. Op 19 januari 1977 zag een fotograferende Peter Roos hem daar en zag hem daar ook op 22 januari nog. Verleden zat er een enkele weken in Beekhuizen, Velp.

De foto's, die wij hierbij afdrucken zijn niet allemaal van de beste kwaliteit, maar deze zouden in de eerste plaats moeten worden gezien in het licht van een avifaunistische belangrijkheid dan van een uitzonderlijk goede opname.

LITTERATUUR:

Creutz, G. (1966): Die Wasseramsel. Wittenberg.
Jost, O.: Zur Ökologie der Wasseramsel. 183 pag.
Michel, Fr. (1977): Een praktische ervaring met de Waterspreeuw. Mens en Vogel 15 (1): 33-35.